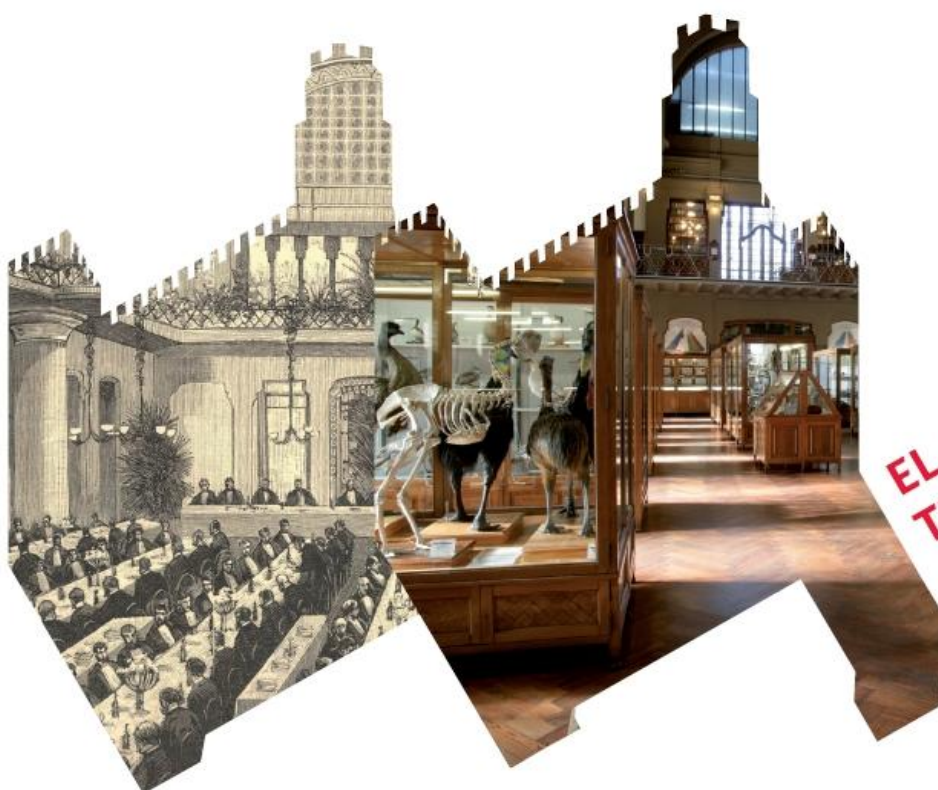

Dossier de premsa

Del 19 de febrer al 13 de setembre de 2009

**EL CASTELL DELS
TRES DRAGONS**

de Restaurant
a Museu
de Ciències Naturals

Ajuntament de Barcelona

Institut de Cultura

Índex

1. Crèdits

2. Presentació

3. Recorregut de l'exposició

4. La publicació

5. Activitats

**6. El Museu de Ciències Naturals
i el Jardí Botànic de Barcelona**

7. Horaris i tarifes de l'exposició

8. Informació general del Museu

1. Crèdits

INSTITUT DE CULTURA DE BARCELONA

Exposició

El Castell dels Tres Dragons, de Restaurant a Museu de Ciències Naturals

Comissariat, idea original i guió

Rossend Casanova

Producció

Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Direcció MCNB

Anna Omedes

Produccions culturals

Lina Ubero

Gestió i coordinació

Elvira Ferragut

Mercedes Párraga

Activitats

Pere Viladot

Teresa Vila

Carles Crespo, Nusos SCCL

Comunicació

Gemma Redolad

Amadeu Camps

Alicia Montes, Fragment

Cristina Serradell, Fragment

Disseny, producció i muntatge

RELLUC, SL

Disseny de l'exposició

Pep Anglís i Mar Anglís, Anglís Folch Associats, SL

Disseny gràfic

Carme Vives

Fotografia

Jordi Vidal

© Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya

Fotografia: Josep M. Co de Triola

© Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

© Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Brangulí (fotògrafs)

© Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Arxiu Fotogràfic

Fotografies: Pau Audouart, Jordi Calafell, Josep Domínguez, Josep Gri, Joan Martí i Pérez de Rozas

© Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

© Arxiu del Museu de Ciències Naturals de Barcelona

© Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Junta de Museus de Catalunya

© Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Lluís Companys

© Fundació Institut Amatller d'Art Hispànic. Arxiu Mas

© MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya. 2008
Fotògrafs: Calveras/Mérida/Sagrissà

© Reial Càtedra Gaudí

© Reial Cercle Artístic

Traducció i revisió

Jordi Curell

Prestadors

Arxiu Nacional de Catalunya

Ajuntament de Barcelona: Arxiu Municipal Administratiu

Casa museu Lluís Domènech i Montaner

CIRICI & BASSO, Arquitectura SLP

DHUB - Museu d'Arts Decoratives de Barcelona

MNAC - Museu Nacional d'Art de Catalunya (Barcelona)

Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Museu de la Música de Barcelona

Museu Frederic Marès. Barcelona

Rossend Casanova. Barcelona

Agraïments

A tots els departaments i al personal del Museu.

Patrocini

COMRàdio, El Periódico

2. Presentació

L'actual edifici de Zoologia del Museu de Ciències Naturals de Barcelona va ser concebut originàriament com a Cafè-Restaurant per a l'Exposició Universal de 1888. És obra de l'arquitecte modernista Lluís Domènech i Montaner (1849-1923) i se'l coneix popularment com a Castell dels Tres Dragons en record d'una comèdia homònima que l'escriptor Frederic Soler *Serafí Pitarra* va estrenar el 1865 i que el 1888 estava en cartell a la ciutat.

Avui l'edifici està estretament vinculat a les ciències naturals, però en els seus cent vint anys d'història ha servit per a usos ben diversos. Explicar-ne els orígens, la conversió en equipament o l'important paper que hi tenen les ciències naturals serveix per evocar el passat i el present d'un dels edificis més singulars de la ciutat.

Un edifici singular

En contra dels efímers pavellons expositius, el Cafè-Restaurant va ser pensat com un establiment de caràcter permanent, és a dir, que hauria de continuar la seva funció una vegada clausurada la mostra. Domènech va presentar el projecte el 30 de juliol de 1887 i el va valorar en 271.121,30 pessetes (1.630 euros). La seva proposta evocava un castell medieval per fer evident el record de la història, que millorava creant una arquitectura nova i en sintonia amb la tecnologia del moment. Els materials bàsics utilitzats van ser la ceràmica i el ferro, dos elements aleshores perfeccionats industrialment i, per tant, considerats moderns.

El Cafè-Restaurant es va bastir ràpidament malgrat que diversos contratemps van impedir acabar-lo completament per a l'Exposició. Es va obrir al públic entre l'agost i el desembre de 1888 i va acollir diversos banquets que en ocasions van arribar a sis-cents coberts. De fet, les seves generoses dimensions, amb dos salons

de 450 m² cadascun destinats a cafè (planta baixa) i restaurant (primera planta), estaven pensades per als barcelonins i també per als turistes, en una època en què els grans cafès d'arreu del món es construïen sumptuosos i amb gran luxe.

El taller del Castell dels Tres Dragons

Un episodi significatiu en la història de l'art català és l'anomenat "taller del Castell dels Tres Dragons", considerat com l'origen de les arts decoratives del modernisme. Aquesta idea, però, és inexacta i ara sabem que és un mite que té molt de simbòlic, bastant d'imaginari i només una mica de cert.

El fet és que, concloua l'Exposició, Domènech va tornar a l'edifici per acabar-lo. Com que l'arquitectura i la decoració tenien una infinitat de detalls que calia supervisar constantment, l'arquitecte va establir quatre obradors dedicats a metal·listeria, serralleria, repussat i modelatge on es va completar tot allò que faltava, com ara peces de ferro, detalls de forja i models ceràmics. Aquests obradors van funcionar de forma desigual durant vuit mesos, entre el març i el novembre de 1892.

Mentre enllestia l'obra, Domènech i l'arquitecte auxiliar Antoni Maria Gallissà van rebre la visita d'amics com l'escultor Eusebi Arnau, el vitraller Antoni Rigalt, els ceramistes Pau Pujol i Baldomero Santigós o els arquitectes Arturo Mélida i Josep Puig i Cadafalch. En aquestes trobades ocasionals volien recuperar procediments antics per aplicar-los a la nova arquitectura, de manera que cadascú hi aportava idees a la vegada que comparaven referències de llibres antics, comentaven resultats i seguien models. De manera casual i sense una primera voluntat de reunir artistes i artesans, Domènech va coincidir amb els qui vetllaven per recuperar tècniques i mètodes del passat per emprar-los en projectes de futur. Una idea romàntica dels qui volien crear un art antiindustrial en un món industrialitzat.

Aquest tarannà morrissonià va ser recordat per Domènech en morir el seu amic Gallissà, en un article publicat al diari *La Renaixensa* el 1903 que, pel seu caràcter emotiu, va induir els historiadors a l'equívoc i a mitificar els obradors. Aquests van ser magnificats, se'ls va atribuir erròniament el renaixement de les arts decoratives a Catalunya i es va considerar que eren el lloc on es van plantar les llavors del que poc després seria batejat com a modernisme.

La conversió en equipament

Just quan Domènech estava començant els treballs per enllestir el Cafè-Restaurant, al gener de 1892, l'Ajuntament va destinar l'edifici a Museu de la Història, un establiment cultural que havia de mostrar objectes del passat amb valor artístic que poguessin educar els ciutadans i servir de referent als industrials.

L'arquitecte va fer l'adaptació i també el muntatge expositiu. La seva proposta es va portar a terme quasi totalment i només es va modificar segons els criteris de la Junta de Biblioteques i Museu de la Història. Va ser la primera vegada en la història dels museus de Barcelona en què l'arquitecte de l'edifici i els tècnics especialitzats van dissenyar un programa de comú acord. El nou equipament es va inaugurar a l'octubre, en ocasió del IV Centenari del descobriment d'Amèrica, i va funcionar fins a 1896, quan les peces de la planta baixa es van traslladar a la primera planta, convertida en Museu Arqueològic fins a 1902.

El fet de tenir dues plantes amb accés diferent facilitava la divisió de l'edifici en dos nivells que es van utilitzar indistintament al llarg dels anys. Així, a la planta baixa s'hi va instal·lar l'Escola Municipal de Música (1896-1928) i durant la Segona República espanyola (1931-1939) s'hi van situar diversos establiments municipals de caràcter administratiu i social, com el Servei Municipal de Matrícules per a Escoles Primàries o la Borsa de Treball Municipal. Després de la Guerra Civil s'hi van instal·lar durant uns anys els menjadors de l'Auxili Social, dedicats a alimentar els més desfavorits.

L'arribada de les ciències naturals

El Museu de Ciències Naturals de Barcelona, que ocupa actualment l'edifici, s'hi va establir el 1917. Aleshores va obrir la primera planta com a Museu de Catalunya de Ciències Naturals per tal d'exhibir les col·leccions de flora, fauna i geologia de propietat municipal. Per instal·lar-lo, l'arquitecte municipal Antoni de Falguera en va reformar l'interior i va eliminar part de la decoració original, gens del gust d'aquell moment. Poc després, l'arquitecte Josep Goday va projectar la Sala d'Herbaris (1923), d'estil noucentista, destinada a acollir la primera col·lecció de plantes de Catalunya. Goday també va dissenyar la reixa d'entrada i va col·locar els escuts ceràmics que faltaven amb evocacions del món natural.

A partir de 1934, i arran d'una reorganització de les col·leccions, l'edifici va esdevenir Museu de Zoologia, nom amb el qual ha estat conegut popularment entre els barcelonins. Després d'un període d'estancament durant la dictadura franquista, l'obertura democràtica dels anys setanta i l'interès pel patrimoni van afavorir noves reformes que es van portar a terme entre 1982 i 1987, entre les quals destaquen la construcció d'un annex subterrani imperceptible des de l'exterior, signat pels arquitectes Cristian Cirici i Pep Bonet, així com la consolidació de l'edifici per tal de mantenir-lo en el millor estat possible. Unes millores que han deixat, avui, un patrimoni recuperat, viu i obert a la societat.

3. Recorregut de l'exposició

Introducció:

EL CASTELL DELS TRES DRAGONS I EL MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS, 120 ANYS DE RELACIONS

Àmbit 1

ELS ORÍGENS D'UN EDIFICI SINGULAR

Projecte, construcció i acabament provisional (1887-1906)

El segle del progrés

El projecte de Cafè-Restaurant (1887)

L'Exposició Universal de 1888

El taller del Castell dels Tres Dragons (1891-1892)

Àmbit 2

LA CONVERSIÓ EN EQUIPAMENT SOCIAL

De museu a escola i oficines administratives (1892-1939)

El Museu de la Història (1892-1902)

L'Escola Municipal de Música (1896-1928)

Els anys de la Segona República i la postguerra (1931-1939)

Àmbit 3

PASSAT, PRESENT I FUTUR DEL MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS DE BARCELONA

Del Castell dels Tres Dragons a l'edifici Fòrum

El Museu de Catalunya de Ciències Naturals (1917)

El Museu de Zoologia, de la dictadura als canvis de la democràcia (1939-2000)

Les ciències naturals a la ciutat, un futur en marxa

4. La publicació

En ocasió de l'exposició "El Castell dels Tres Dragons. De Restaurant a Museu de Ciències Naturals", que se celebra al Museu de Ciències Naturals de Barcelona, s'ha editat el llibre El Castell dels Tres Dragons, la primera monografia dedicada a l'edifici.

La publicació presenta una cronologia completa de la seva centenària història i s'acompanya de plànols, dibuixos, gravats, fotografies d'època i actuals, així com reproduccions d'objectes originals, molts d'ells inèdits.

El llibre està escrit amb gran capacitat expositiva i vol ser la història documentada del Castell dels Tres Dragons, alhora que qüestiona alguns dels seus mites i dona a conèixer la seva realitat. Inclou 7 capítols: EL CAFÈ-RESTAURANT que exposa la seva polèmica construcció i el seu funcionament a l'Exposició Universal, EL MUSEU DE LA HISTÒRIA que tracta la figura de Domènech com a museòleg i el que va significar aquest nou equipament per a la ciutat, EL TALLER DEL CASTELL DELS TRES DRAGONS que desmitifica aquest episodi en la història del Modernisme català, L'ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA que tracta la conversió de la planta baixa en equipament formatiu, EL MUSEU DE CATALUNYA D'HISTÒRIA NATURAL que és l'antecedent del Museu actual i on s'expliquen les reformes i els projectes d'ampliació que es varen proposar, ELS ANYS DE LA SEGONA REPÚBLICA que detalla com l'immoble serví per altres usos, com pel Servei Municipal de Matrícules per a Escoles Primàries, la Borsa de Treball Municipal o, ja en època del franquisme, pels menjadors de l'Auxili Social, i EL MUSEU DE ZOOLOGIA que explica l'immoble des de la dictadura fins a l'actualitat, on hi tenen un especial tractament les

millores arquitectòniques i funcionals que culminaren amb la consolidació de l'immoble i la construcció d'un edifici subterrani.

El llibre ha estat escrit per l'historiador Rossend Casanova i s'acompanya d'un text introductori del crític d'art Daniel Giralt-Miracle. Ha estat coeditat pel Museu de Ciències Naturals de Barcelona i l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida en el marc de la Ruta del Modernisme. Té 160 pàgines i inclou textos en versió catalana i castellana.

Preu del llibre: 20 €

5. Activitats

Visita teatralitzada

Es tracta d'un recorregut per l'exposició i pels espais emblemàtics de l'edifici amb l'objectiu de conèixer-ne la història i els elements arquitectònics característics. Un actor, valent-se del cos i la veu, va introduint diversos personatges clau de la història de l'edifici que acompanyen i il·lustren les explicacions de l'educador. Aquesta visita transporta tot el grup a moments històrics ben curiosos. Un viatge inoblidable en el temps.

Per a tot tipus de públic.

Dates: tots els diumenges menys el primer diumenge de mes (portes obertes).

Horari: març: 12 h; a partir de l'abril: 18 h.

Visita autoguiada per a centres educatius

Una proposta participativa pensada en format de joc de pistes que permet descobrir els elements clau de l'edifici en el seu context històric i social al llarg del temps. S'acompanya d'un dossier didàctic per als docents

Nivells educatius: educació secundària obligatòria i postobligatòria, estudis universitaris.

Aperitiu de Ciència

El Castell dels Tres Dragons

El Castell dels Tres Dragons és un edifici singular del primer modernisme i la seva història social i artística és de gran interès per a la ciutat. Es fa un recorregut per l'arquitectura i la història de l'immoble per donar-ne a conèixer el valor patrimonial i els vincles amb institucions i entitats de la ciutat.

Rosend Casanovas, comissari de l'exposició.

Diumenge 15 de març, a les 12 h.

Activitats d'estiu

Les propostes més atrevides arriben als vespres del mes de juliol: música, teatre, cinema i molt més al Black Museum Club.

Per a més informació sobre activitats consulteu la pàgina web:

www.bcn.cat/museuciencies, l'agenda d'activitats del Museu o el Servei d'Informació i Reserves trucant al telèfon 933196950.

Responsable d'activitats: Pere Viladot.

6. El Museu de Ciències Naturals i el Jardí Botànic de Barcelona

El Museu de Ciències Naturals de Barcelona reuneix les col·leccions de zoologia i de geologia al parc de la Ciutadella i les de botànica al Jardí Botànic de Montjuïc. És fruit d'una reestructuració organitzativa impulsada l'any 2008 per l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona amb la intenció d'integrar i coordinar millor els centres municipals de ciències naturals.

El Museu treballa principalment per avançar en el coneixement i la conservació de la diversitat natural de Catalunya i del seu entorn proper, així com per promoure l'aprenentatge i la descoberta del món natural entre els ciutadans. Amb la seva activitat també vol transmetre valors ètics de respecte per la natura i estimular el debat informat sobre els temes candents i els problemes ambientals que preocupen la societat.

Aquests objectius són compartits amb l'Institut Botànic de Barcelona, centre mixt del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i l'Ajuntament de Barcelona, amb el qual el Museu té una relació de treball a llarg termini. L'any 2008, la renovació del conveni entre el CSIC i l'Ajuntament estableix la participació del Museu de Ciències Naturals de Barcelona en totes les tasques de caràcter públic i administratiu de l'Institut.

Més informació: www.bcn.cat/museuciencies ; www.jardibotanic.bcn.cat

7. Horaris i tarifes de l'exposició

Horari

De dimarts a dissabte de 10 a 18:30 hores.

Diumenges* i festius de 10 a 14:30 hores.

Dilluns tancat.

*A partir de l'1 d'abril, els diumenges a la tarda (de 15 a 20 h) l'entrada serà gratuïta.

Preus exposicions

	<i>Permanents</i>	<i>Temporal</i>
	Geologia + Zoologia + Jardí Botànic	EL CASTELL DELS TRES DRAGONS Inclusa en el preu de l'entrada al Museu
Adults	5,30 €	Gratuïta amb l'exposició permanent
Reduïda*	3,70 €	Gratuïta amb l'exposició permanent
Reduïda grups (+ de 10 persones)	4 20 €	Gratuïta amb l'exposició permanent

8. Informació general del Museu

Museu de Ciències Naturals

Geologia, Zoologia i Jardí Botànic

museuciencies@bcn.cat

www.bcn.cat/museuciencies

Pg. Picasso s/n. Parc de la Ciutadella

08003 Barcelona

Imatge i Comunicació: Gemma Redolad, Alicia Montes

Telèfon 93 2562205/06 Fax 93 310 49 99 comunicaciomcnc@bcn.cat